

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

**Місце проведення: Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNsky**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.

Odessa
2017

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 11 від 27 квітня 2017 року)

Укладачі:

Чебикін Олексій – доктор психологічних наук, академік НАПН України (голова)
Ананьєв Антон – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Андрющенко Віктор – доктор філософських наук, академік НАПН України (Україна)
Богущ Алла – доктор педагогічних наук, академік НАПН України (Україна)
Білова Наталія – кандидат педагогічних наук, приват-професор (Україна)
Балуба Ігор – кандидат історичних наук, начальник відділу педагогічної та післядипломної освіти Міністерства освіти і науки України (Україна)
Бідний Григорій – професор Університетського коледжу м. Нью Джерсі (США)
Богданова Інна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Гаєвець Яна – кандидат педагогічних наук, викладач (Україна)
Гайжугіс Альгірдас – габілітований доктор гуманітарних наук, академік, член-кореспондент Академії наук Литовської республіки (Литва)
Дін Сін – PhD, координатор Освітньо-культурного центру КНР «Інститут Конфуція» (Китай)
Джангулашвілі Леван – професор (Грузія)
Джуринський Петро – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Долинський Борис – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жаровцева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жук Олександр – доктор педагогічних наук, професор (Білорусь)
Задорожна Любов – кандидат філософських наук, заступник директора Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (Україна)
Койчева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Копусь Ольга – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Курлянд Зінаїда – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мартінова Раїса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Музиченко Ганна – доктор політичних наук, професор (Україна)
Наумкіна Світлана – доктор політичних наук, професор (Україна)
Осипова Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пальшкова Ірина – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Попова Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Саннікова Ольга – доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна)
Симоненко Світлана – доктор психологічних наук, професор (Україна)
Скворцова Світлана – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Тарасенко Ольга – доктор мистецтвознавства, професор (Україна)
Хмель Наталя – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Яковлева Марина – кандидат психологічних наук, доцент (Україна)

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали
Г 54 III Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 678 с.

ISBN 978-966-916-275-5

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародного Конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», присвяченого узагальненню педагогічних, психологічних та соціально-політичних аспектів підготовки сучасного вчителя; системі формування духовного та інтелектуального потенціалу сучасної молоді; перспективним психолого-педагогічних концепціям підготовки вчителя в системі університетської освіти; інноваційним авторським педагогічним технологіям.

Збірник рекомендовано для широкого кола фахівців, які цікавляться проблемами педагогічної освіти.

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕСУРСУ НА ЗАНЯТТЯХ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Прокопенко Л. І.

Університет Ушинського, Україна

Епоха інформаційних технологій стрімко змінює освітній процес, створюючи простір для втілення дослідницьких ідей у використанні мультимедійних технологій загалом і сучасного відеоконтента зокрема. Доступність, простота у використанні аудіовізуальної техніки й технологій роботи з відео дозволяють активно розробляти й впроваджувати в навчальний процес дидактичні відеоматеріали, а також використовувати готові відеоресурси й інтернет-відеоканали. Нелінійний монтаж відео, можливість інтегрування елементів інтерактиву в освітні модулі, розміщення авторського контенту в мережі – це далеко не повний перелік особливостей сучасного відео для освітніх закладів. Разом з тим, надзвичайно актуальними для викладачів залишаються завдання розробки власних відеоматеріалів та визначення дидактичного потенціалу відеоресурсів для вирішення конкретних навчальних завдань.

Залучення до роботи з курсу методики навчання української мови відеоматеріалів (відеуроків або їх фрагментів, майстер-класів, відеоінструкцій, інтерактивного відео та ін.) розглядаємо як резерв удосконалення лекційних і практичних занять, як реальну можливість оптимізувати процес формування лінгвометодичної компетентності студентів-філологів, підготувати майбутніх учителів до інноваційної діяльності, сформувані здатність до конструктивно-критичного осмислення чужого педагогічного досвіду з метою найбільш доцільного й продуктивного його подальшого використання.

Значний дидактичний потенціал відеотексту пов'язаний насамперед з його спроможністю полегшити процес усвідомлення складних питань методики навчання мови, ввести їх до живої ситуації уроку, яка дозволяє виявити внутрішні закономірності й зв'язки того, що відбувається на уроці. Відеоматеріали надають практично необмежені можливості для проведення аналізу й оцінки уроку та його елементів не лише з погляду їх відповідності структурно-змістовим стереотипам (таку можливість надають й писемні зразки), але й з погляду ефективності педагогічного спілкування; дозволяють зробити предметом спостереження й оцінки мовлення вчителя з погляду його вербальної і невербальної складової, у такий спосіб сприяючи вихованню мовленнєвої культури студентів й формуванню індивідуального стилю педагогічного спілкування.

Особливо цінним видається використання навчального відео з метою підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності, впровадження положень особистісно зорієнтованого навчання мови в школі. Адже, як свідчить практика, більшість молодих спеціалістів, усвідомлюючи потребу впровадження педагогічних інновацій, досить поверхово обізнані з новаторськими методиками, і, що не менш важливо, з тими труднощами і помилками, які пов'язані з їх змістом та організацією. У цьому випадку ядром комплексного й аспектного аналізу відеоматеріалів стає не лише правильність відбору методичного й мовного матеріалу, побудова уроку, але й те, наскільки вдало вдалося вчителю організувати колективну роботу й спілкування з учнями, їх рефлексію; і той факт, чи були створені найкращі умови для мотивації і творчого характеру навчальної діяльності – формування креативної національномовної особистості; чи зумів учитель забезпечити сприятливий для цього емоційний клімат.

Використовуючи відеоматеріали на заняттях усіх типів, а також для організації самостійної роботи студентів, намагаємось забезпечити певну системність, яка б враховувала різноманіття й взаємозв'язок окремих завдань (групових та індивідуальних), їх поступове ускладнення за умови збільшення частки самостійності студентів. Це втілюється у поєднанні завдань, розрахованих на підготовче сприйняття й оцінку методичного матеріалу, на його критичне осмислення, та творчих завдань, що вимагають незалежного вирішення методичної задачі у запропонованій (або змінній) ситуації; у зверненні до завдань випереджального характеру без використання моделі-зразка. Максимальної самостійності студентів вимагають творчі (ситуативні) завдання із залученням мініфрагментів (частин) уроку, представлених у різних варіантах і послідовності. Завдання такого роду передбачають неоднозначність оцінки й багато інтерпретацій, дають можливість студенту вибудовувати свій індивідуальний варіант відносин з матеріалом і самою об'єктивною реальністю уроку. Відеофрагменти, що відображають одночасну діяльність вчителя й учнів, дозволяють спостерігати їх взаємодію, оцінити роботу вчителя у конкретній ситуації уроку, його вміння керувати ситуацією, забезпечувати необхідну реакцію класу, дисципліну, демонструючи при цьому естетично правильний варіант поведінки. Студенти знаходять помилки, огріхи, виправляють їх, пропонують свої варіанти завдань, запитань тощо. Після стоп-кадру студенти ніби продовжують роботу в цьому класі, реалізуючи в аудиторії один із завчасно підготовлених варіантів чергового етапу уроку. У такий спосіб організована ділова гра дозволяє проводити колективне обговорення

поставлених проблем, а зміна позицій створює умови для аналізу й оцінки власної діяльності. Така робота посилює інтерес й прагнення до творчості, сприяє розвитку готовності до сприйняття і створення нового, а самі студенти приходять на практику зі сформованою діяльнісною моделлю, готові до серйозного педагогічного спілкування.

Відеоінформаційне забезпечення курсу передбачає створення й використання гіпертекстових технологій – інтерактивного відео, що дозволяє студентів самостійно обирати маршрут перегляду й вивчення відеоматеріалу, вступаючи у своєрідний діалог з мультимедійною інформацією. Можливість конкретизувати навчальний матеріал за допомогою інтерактивного відео й здійснювати нелінійний підхід дозволяє реалізувати особистісно орієнтований підхід до навчання, а також інтенсифікувати навчальний процес. Таким чином, готуючи відеоматеріали й урізноманітнюючи прийоми їх реалізації прагнемо створити атмосферу стійкого інтересу й активної пізнавальної діяльності студентів, створити умови для творчості й самоактуалізації особистості студента.

Отже, використання дидактичних відеоматеріалів на заняттях з методики навчання української мови сприяє оперативному оновленню методики проведення усіх типів занять, інтенсифікує роботу викладача і студентів, дозволяє раціонально співвідносити елементи науково-теоретичної і практичної підготовки, більш успішно здійснювати контроль за формуванням знань й умінь, регулювати цей процес. Наявність дослідницьких моментів у діяльності аудиторії створює психологічні й дидактичні умови для прояву самостійності суджень, творчого мислення, розвиває методичну допитливість, формує індивідуальну педагогічну позицію.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ИНФОРМАТИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В СИСТЕМЕ ПОДГОТОВКИ ФИЛОЛОГОВ-ИНОСТРАНЦЕВ

Юган Н. Л.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

Создание и дальнейшее совершенствование интегрированных курсов русского языка и литературы в системе языковой подготовки филологов-иностранцев – актуальная проблема украинской высшей школы. Безусловно, культурно-ориентированное обучение русскому (и украинскому) языку как иностранному является наиболее перспективным в современной методике языковой подготовки студента-филолога. Обучение иностранному языку в контексте культуры, литературы, фольклора, медиаисточников и т. п. представляет сложную систему связей. На пересечении различных гуманитарных научных дисциплин и появляется уникальная возможность эффективно обучать иностранцев, будущих педагогов, русскому языку и литературе.

В рамках сотрудничества с американским колледжем Смит (частный женский гуманитарный колледж, Нортгемптон, Массачусетс), известным своей программой исследования России, Восточной Европы и Евразии [1], нами были созданы учебные курсы для студентов-филологов «Русская концептосфера и культурологические труды В. И. Даля» и «Русская литература в призме современного медиадискурса».

Оба курса являются интегрированными. В первом курсе литературоведческий анализ текстов тесно связан с материалом и методами учебных дисциплин «Русское устное народное творчество», «Детская литература», «Выразительное чтение», «Лингвокультурология», «Культурология», «Лингвистический анализ текста», «Стилистика», «Этнография», «Русский язык как иностранный». Во втором курсе к названным дисциплинам добавляются торой курс обобщает знания учебных дисциплин «Теория литературы», «История украинской литературы», «Русский язык как иностранный» и «Основы экологии».

Курс «Русская концептосфера и культурологические труды В. И. Даля» создан на основе новой и перспективной методологии, которая заключается в «погружении» языкового сознания иностранных студентов в концептосферу русского языка, в моделировании у них целостных этнокультурных знаний о русской культуре, русском фольклоре и художественной литературе, русском языке с помощью преобразования в когнитивную целостность уже имеющихся и всё же разрозненных лингвокультурных представлений. Предметом изучения здесь становится русская концептосфера, обнаруживающая себя в русском фольклоре, литературном творчестве выдающихся авторов (в их значимых произведениях), в толковых словарях русского языка и сборниках пословиц, поговорок, фразеологизмов.

Предмет изучения второй учебной дисциплины «Русская литература в призме современного медиадискурса» – периоды развития русской литературы, творчество выдающихся авторов, их значимые произведения, которые воплощают духовность и художественность русской литературы,